Valiokunnan lausunto SuVL 6/2017 vp– U 12/2017 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muuttaminen)

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n mukaisen kirjelmän U 12/2017 vp ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Sari Rapinoja, ympäristöministeriö

Suuri valiokunta on lisäksi kuullut asiasta elinkeinoministeri Mika Lintilää ministerin antaessa selvityksen EU-tason neuvottelutilanteesta (Energianeuvosto 27.2.2017).

Viitetiedot

Suuri valiokunta on saanut asiassa lausunnot talousvaliokunnalta (TaVL 9/2017 vp) ja ympäristövaliokunnalta (YmVL 3/2017 vp).

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Energiaunionin keskeinen tekijä on energiatehokkuus etusijalle -periaate, joka ehdotuksella on osaltaan tarkoitus panna täytäntöön. Komissio katsoo, että yksi tapa parantaa energiatehokkuutta on hyödyntää tehokkuushyötyjen valtavaa potentiaalia rakennussektorilla, joka on suurin yksittäinen energian kuluttaja Euroopassa. Rakennussektori käyttää 40 % loppuenergiasta.

Rakennuksista noin 75 % on energiankulutukseltaan tehottomia, ja jäsenvaltiosta riippuen vain 0,4—1,2 prosenttia rakennuskannasta peruskorjataan vuosittain. Komission mukaan ehdotuksen päätavoitteena on nopeuttaa olemassa olevien rakennusten kustannustehokkaita peruskorjauksia.

Euroopan rakennusteollisuudella on potentiaalia vastata useisiin taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin haasteisiin ja samalla myös energiaan ja ilmastoon liittyviin haasteisiin.

Ehdotuksen yksityiskohdat käyvät ilmi valtioneuvoston U-kirjeestä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee direktiiviehdotuksen tavoitteita ja pitää tärkeänä rakennusten energiatehokkuuden edistämistä.

Valtioneuvosto kannattaa pitkän aikavälin peruskorjausstrategiaa koskevan säännöksen siirtämistä energiatehokkuusdirektiivistä rakennusten energiatehokkuusdirektiiviin, koska tämä tekee rakennusten energiatehokkuuden sääntelystä johdonmukaisemman kokonaisuuden. Strategian sisältöön lisätyt uudet vaatimukset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, mutta investointipäätöksiä ohjaavien mekanismien käyttöönotossa tulisi säilyttää kansallista joustovaraa. Strategian laatiminen ja siitä aiempaa tiheämpi raportointi lisäävät myös hallinnollista taakkaa.

Koska liikenteellä on keskeinen merkitys Suomen kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, ja koska biopolttoaineiden ei arvioida riittävän liikenteen koko päästövähennysten aikaansaamiseen, Suomessa on vahvasti tuettava myös liikenteen sähköistämiskehitystä. Suomen kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa tavoitteeksi on asetettu sähköautojen 10 prosentin osuus koko autokannasta jo vuonna 2030. Vaikka sähköautojen latausmahdollisuuksien edistäminen rakennuksissa ei sinänsä paranna rakennusten energiatehokkuutta, valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti latausmahdollisuuksien edistämiseen uudisrakentamisen ja laajamittaisten korjausten yhteydessä. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin tässä vaiheessa varauksellisesti vaatimukseen, jonka mukaan 1.1.2025 lähtien olemassa oleviin rakennuksiin tulisi rakentaa joka kymmenenteen pysäköintipaikkaan hintasignaalin mukaan toimiva sähköautojen latauspiste. Vaatimus ei koskisi asuinrakennuksia ja edellyttäisi, että rakennuksessa olisi yli 10 pysäköintipaikkaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että direktiivin säännösten tulisi olla joustavia eikä sisältää liian teknisiä yksityiskohtia. Direktiivin tulisi mahdollistaa erilaisten lataukseen soveltuvien teknisten ratkaisujen ja palvelujen käyttö. Latauspisteiden rakentamisessa tulisi voida ottaa huomioon markkinoiden kehittyminen ja se, että latauspisteiden rakentaminen on teknisesti mahdollista ja kustannuksiltaan kohtuullista. Myös erityyppisille, olemassa oleville rakennuksille voi olla perusteltua tavoitella siirtymäaikaa direktiivin kansallisessa toimeenpanossa.

Direktiiviehdotuksessa esitetään siirrettäväksi komissiolle valtaa antaa delegoituja säädöksiä älykkäitä ratkaisuja kuvaavasta indikaattorista ja sen käytön edellytyksistä. Ehdotukseen sisältyvä määrittely jättää avoimeksi indikaattorin sisällön, käytön ja soveltuvuuden Suomessa käytettäviin teknisiin ratkaisuihin. Valtioneuvosto suhtautuu tässä vaiheessa varauksellisesti älykkäitä ratkaisuja koskevaan indikaattoriin ja komissiolle annettuun valtuuteen.

Valtioneuvosto kannattaa ilmastointi- ja lämmitysjärjestelmien säännöllisten tarkastusten kohdistamista aiempaa suurempiin teknisiin järjestelmiin. Näitä koskevat raja-arvot olisi kuitenkin tarpeen määrittää selkeämmin. Rakennuksen varustaminen automaatio-, seuranta- ja valvontajärjestelmillä on kannatettava vaihtoehto pakollisille tarkastuksille. Valtioneuvosto pitää tärkeänä edellä mainittujen eri vaihtoehtojen joustavaa yhdistelemistä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio ei säädä direktiiviehdotuksen liitteessä 1 uusiutuvan energian huomioimistavasta primäärienergiakertoimien määrittämisessä, vaan se jäisi kansalliseen päätäntävaltaan. Rakennusten energiatehokkuuden määrittämisessä käytettyjen kertoimien taustalla vaikuttaa kansallinen energiapolitiikka.

Valtioneuvosto pitää hyvänä lähtökohtana taloudellisten kannusteiden sitomista saavutettuun energiansäästöön, mutta suhtautuu varauksella säästöjen määrittämiseen laatimalla energiatodistus ennen ja jälkeen peruskorjauksen. Muita kustannustehokkaita tapoja energiansäästön määrittämiseksi tulisi voida käyttää.

Ehdotuksessa esitetään todistustietokannan käyttöä rakennusten todellisen energiankulutuksen seurantaan ja kulutustietojen päivittämistä säännöllisesti rakennuksista, jotka ovat kansalaisten toistuvien käyntien kohteena ja joiden kokonaishyötypinta-ala on yli 250 m2. Ehdotuksen tavoite, samoin kuin se kuka seurantaa tekisi, olisiko tietojen oltava julkisesti saatavilla ja koskisiko vaatimus muitakin kuin julkisia rakennuksia jää siinä määrin epäselväksi, että valtioneuvosto suhtautuu tässä vaiheessa varauksellisesti ehdotukseen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenvaltioille aiheutuvan hallinnollisen taakan välttämiseksi ehdotuksesta aiheutuvat raportointivelvoitteet olisivat mahdollisimman keveät.

Direktiivin kansalliseen voimaansaattamiseen voisi olla tarpeellista varata kaksi vuotta ehdotetun vuoden sijaan, jotta voitaisiin varmistaa kansallisen voimaansaattamisen korkea taso.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Suuri valiokunta yhtyy ympäristövaliokunnan lausunnon (YmVL 4/2017 vp) mukaisesti valtioneuvoston kantaan. Suuri valiokunta tukee direktiiviehdotuksen tavoitteita ja pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä edistää EU:n alueella rakennusten energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian toteutumista direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa rakennuksissa.

Valtioneuvoston suurelle valiokunnalle antaman selvityksen mukaan komissio pyrkii ehdotuksellaan nopeuttamaan olemassa olevien rakennusten kustannustehokkaita peruskorjauksia ja lisäämään älykkään teknologian käyttöä rakennuksissa. Ympäristövaliokunnan tavoin valiokunta katsoo, että energiatehokkuuspotentiaalia hyödyntämällä voidaan saada aikaan merkittäviä tuloksia ja vastata omalta osaltaan useisiin taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin sekä energiaan ja ilmastoon liittyviin haasteisiin (YmVL 4/2016 vp). EU-tason yhtenäisen sääntelyn voidaan arvioida edistävän myös suomalaisen energiatehokkuusratkaisuihin liittyvän teknologisen osaamisen kysyntää ja vientimahdollisuuksia sekä tukevan uusien liiketoiminta- ja palvelumallien kehittymistä. Tällaista kehityssuuntaa on syytä tukea.

Yleisenä arvionaan suuri valiokunta katsoo, että asian jatkovalmistelussa on pyrittävä varmistamaan johdonmukainen, kustannustehokas ja tekonlogianeutraali sääntely sekä riittävä kansallinen joustovara, joka ottaa huomioon kansallisia ja paikallisia olosuhteita. Samanaikaisesti on vältettävä tarpeettoman pitkälle menevää teknisiä yksityiskohtia sisältävää tai hallinnollista taakkaa lisäävää sääntelyä.

Kuten ympäristövaliokunta toteaa, ehdotuksen merkittävin muutos nykysääntelyyn liittyy sähköautoihin liittyvän infrastruktuurin edistämiseen. Ehdotuksen mukaan 1.1.2025 lähtien kaikissa muissa kuin asuinrakennuksissa, joissa on enemmän kuin kymmenen pysäköintipaikkaa, vähintään joka kymmenes pysäköintipaikka olisi varustettava latauspisteellä, joka kykenee toimimaan hintasignaalin mukaan.

Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta katsoo, että liikenteen sähköistämiskehitystä on tuettava vahvasti, ja näin ollen valiokunta suhtautuu periaatteessa myönteisesti EU-tason toimiin, joilla vahvistetaan tarvittavaa infrastruktuuria ja edistetään latausmahdollisuuksia uudisrakentamisessa. Valiokunta katsoo, että tällaisella infrastruktuurin kehittämisellä voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus liikenteen päästövähennyksien saavuttamiseen.

Edellä esitetyistä näkökohdista huolimatta suuri valiokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin varauksellisesti komission esittämään lähestymistapaan. Kuten ympäristövaliokunta toteaa, asian jatkoneuvotteluissa tulisikin vaikuttaa siihen, että liikenteen sähköistämiskehitystä ja latauspisteiden rakentamista tukevat ratkaisut ottavat huomioon markkinoiden kehittymisen ja sen, että latauspisteiden rakentaminen on teknisesti mahdollista ja kustannuksiltaan kohtuullista. Säännösten tulisi myös olla joustavia ja mahdollistaa erilaisten latauksiin soveltuvien teknisten ratkaisujen ja palvelujen käyttö. Valiokunta arvioi valtioneuvoston tavoin, että komission esitys ei parhaalla mahdollisella tavalla vastaa näitä vaatimuksia.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 5.5.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne-Mari Virolainen kok
varapuheenjohtaja Anne Louhelainen ps
2. varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen sd
jäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Susanna Koski kok

jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Ville Tavio ps
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Juhana Vartiainen kok
varajäsen Pekka Haavisto vihr
varajäsen Ari Jalonen ps
varajäsen Arto Pirttilahti kesk
varajäsen Kaj Turunen ps
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto